

Taner Akçam: Birleşmiş Milletler 1985 Whitaker Raporu

Posted on 26/06/2014

İngiliz hukukçu Benjamin Whitaker 8 Haziran 2014'te vefat etmiş; bilinen bir isim değil Whitaker. Adı, 1985 yılında Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması konusunda Birleşmiş Milletlerin, Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması Alt Komisyonu için hazırladığı rapor vesilesiyle duyulmuştu. Rapor iki açıdan önemlidir. Birincisi, Ruanda ve Yugoslavya gibi Uluslararası Ceza Mahkemelerinde görülen soykırım davalarının kararlarına önemli bir temel teşkil etti. İkincisi, raporun Ermeni soykırımı ile ilgili bir boyutu da vardır.

İkinci boyut aslında biraz magazin konusu sayılabilir.

Soru şudur; acaba, Birleşmiş Milletler 1915'te Ermenilere yapılanların bir soykırım olduğu yolunda bir karar almış mıdır?

Türk Hükümeti, yıllardır Birleşmiş Milletler'in hiçbir komitesinde Ermeni soykırımı konusunda bir oylama yapılmadığını ve bir karar alınmadığını iddia eder durur. Devletimizin sıradan, ilkel yalanlarından birisidir bu.

Whitaker Raporu Ermeni soykırımından bahseder ve Alt Komisyon'ca oylanarak kabul edilmiştir.

Raporun tümünü şu adresten indirmek ve okumak mümkündür:

(<http://www.preventgenocide.org/prevent/UNdocs/whitaker/section2.htm>)

Birinci bölümde Soykırıma ilişkin tarihsel arka plan bilgisi verilir. Kavramın gelişimi ve

kapsamı anlatılır. 24'üncü paragrafta ise “maalesef Nazi sapkınlığı (aberration)yirminci yüzyıldaki tek soykırım örneği değildir”, dedikten sonra tarihten bazı örnekler verilir.

Yıl sırasına göre sayılan soykırım örneklerinin başında, Almanların Güney-Batı Afrika’da işledikleri Herero soykırımı (1904) ile Ermeni soykırımı (1915-1916) yer alır.

Whitaker Ermeni soykırımına ayrıca uzun bir dipnot ayırır (13).

Dipnotta, “en az bir milyon [insan], muhtemel Ermeni nüfusunun yarısından fazlası öldürülmüştür” dedikten sonra başvurulacak bazı kaynakları sıralar.

Yapılan oylama sonucu, 14 lehte, bir aleyhte ve dört çekimser oyla rapor kabul edilir.

Bu rapora dayanarak, Ermeni soykırımının Birleşmiş Milletler tanımına göre soykırım sayıldığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Rapor daha sonra Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’na gelmedi. Bunun nedeni de soğuk savaş koşullarında soykırım sorunu ile uğraşılacak istenmemesiydi.

Whitaker Raporu’nun yeniden gündeme gelmesi, Bosna ve Ruanda’da yaşananlardan sonra olacaktır.

Çünkü, raporun soykırımda kasıt unsurunun nasıl tespit edilebileceğine ilişkin söyledikleri çok önemlidir. Ve hukuki bir metin olarak bağlayıcılığı vardır.

Bilindiği gibi, bir kitlesel imhanın soykırım sayılıp sayılmayacağına en önemli husus, işlenen suçta dolus specialisdenen özel bir kastın, imha kastının olup olmadığıdır. Eğer bu kastı gösteren yazılı belgeler yetersiz ise veya bulunamıyorsa, bu durumda kasıt nasıl ispatlanacaktır?

Whitaker raporunda bu konuya değinmiş ve kastın belgelenmesi konusunda şunu önermişti: “Bir mahkeme [soykırım için şart olan] zorunlu kastı kâfi sayıda belgeden sonuç çıkartmak yoluyla elde edebilmelidir ve belli durumlarda bu [kasıt], sanığın mantıki olarak eyleminin sonuçlarının farkında olduğunun tahmin edilebildiği, belli derecede suç oluşturan ihmalkârlık ve kayıtsızlık eylemlerini (pervasızlıkları) ve savsaklamaları içerebilir.” (İtalikler bana ait.)

Yani eğer bir hükümet, karar ve eylemlerinin sonucu insanların öldüğünü görüyor ve biliyorsa ve ama buna rağmen hiçbir önlem almayarak sözkonusu eylemlere devam ediyorsa kasıt unsuru oluşmuş sayılır.

Whitaker’in bu önerisi, resmî uluslararası hukuk dokümanı niteliğine sahip olduğu için, Ruanda ve Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemeleri tarafından, soykırım konusunda esas alınmış ve buna uygun kararlar verilmiştir.

İşte Türkiye’nin varlığını bile duymak istemediği rapor budur.

Raporu hazırlayan Benjamin Whitaker vefat etmiş, toprağı bol olsun.

Kaynak: [Taraf](#)